

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜREL UNSURLARIN KULLANIMI: “ANADOLU HİKÂYELERİ DİZİSİ” ÖRNEĞİ

Mehmet MİÇOOĞULLARI*

Öz. Kültür, ortaya çıktığı ulusun tarih boyunca ortaya koyduğu, kuşaktan kuşağa aktardığı tüm maddî ve manevî özellikleri kapsar. Dil de kültürün temeli ve aktarıcısı; ulusal yaşantıların, duygu ve düşüncelerin, tüm maddî ve manevî değerlerin ortak boğçasıdır. Dil ve kültürün varlıkları, devam edebilmeleri ve gelişimleri birbirlerine bağlıdır. Dil ve kültür bu bağlamda birbirinden ayrı düşünülemez iki olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürün aktarımı dil ile sağlanırken dil de bünyesinde barındığı kültürel öğelerle gelişimini devam ettirir.

2019 yılında hedef kitlenin istifadesine sunulan, ders kitaplarına yardımcı materyal olarak hazırlanan “Anadolu Hikâyeleri Dizisi” bu bağlamda çalışmanın merkezinde yer almaktadır. Çalışmanın amacı; yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılmak üzere hazırlanan bahsi geçen yardımcı materyaldeki kültürel değerlerimizi yansıtan öğeleri tespit etmektir. Çalışmada veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmış, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmada Okur ve Keskin’in (2013, s. 1629) kültür öğelerini tespit etmek için oluşturdukları tablo esas alınmış olup tabloya tarafımızca kültürün önemli yansıtıcıları olan kültür birim unsurları eklenmiştir. Tespit edilen öğeler, gruplandırılan başlıklar dâhilinde frekans ve yüzde değerleri şeklinde görselleştirilmiştir. Nicelik olarak kültürel unsurlar en çok “Bayramlık” hikâyesinde yer alırken “Bir Bardak Çay” hikâyesi bu anlamda en az unsuru barındıran eser olmuştur. Kategoriler bağlamında ise en çok kullanılan kültürel unsur “Gelenekler ve Folklor” ana başlığına ait iken “Sosyal Yaşam”a ait unsurlar sette en az kullanılan kategori olmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Anadolu Hikâyeleri Dizisi, kültürel unsurlar, yabancılara Türkçe öğretimi.*

THE USE OF CULTURAL ELEMENTS IN TURKISH TEACHING FOR FOREIGNERS: THE EXAMPLE OF “ANADOLU HİKÂYELERİ DİZİSİ”

Abstract. Culture encompasses all the material and spiritual features that the nation it emerged throughout history has conveyed from generation to generation. Language is the foundation and transmitter of culture; it is the common bundle of national lives, feelings and thoughts, and all material and spiritual values. Language, culture, existence, continuity and development depend on each other. In this context, language and culture emerge as two phenomena that cannot be considered separately. While the transfer of culture is provided with language, the language continues its development with the cultural elements it contains.

The “Anadolu Hikâyeleri Dizisi”, which was presented as a supplementary material for textbooks in 2019, is at the center of study in this context. The purpose of study; to identify the items reflecting our cultural values in the mentioned auxiliary material prepared for use in teaching Turkish to foreigners. Data were collected by document analysis method and analyzed by content analysis method. In the study, the table created by Okur and Keskin (2013, s. 1629) to determine the cultural elements is taken as basis and the cultural unit elements which are important reflectors of the culture are added to the table by us. Quantitatively, cultural elements are mostly included in the “Bayramlık” story, and the “Bir Bardak Çay” story is the work that contains the least element in this sense. In terms of categories, the most used cultural element belongs to the main title “Traditions and Folklore”, while the items belonging to “Social Life” became the least used category in the set.

Keywords: *Anadolu Hikâyeleri Dizisi., cultural factors, teaching Turkish to foreigners*

1.GİRİŞ

Dil öğretiminin nihai amacı, bireylere dört temel dil becerisini kazandırmak; böylelikle bu becerilerin gelişimine katkı sunarak bireylerin çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmalarını sağlamaktır. Dili öğrenen kitle; dile ait unsurların tümünü ne zaman, nerede, nasıl söylemeleri ve/veya kullanmaları gerektiğini dil edinme sürecinde kazanır. Ana dili öğretiminin de kazanımlarından biri olan bu durum, yabancı dil öğrenen kitleler için geçerlidir.

Açıkça söylenebilir ki her dilin bir kimliği olduğu, geleneksel ve kültürel her türlü ilişkisel söz zenginliğe sahip olduğu herkesçe bilinegelmektedir. Dil öğrenimi/öğretimi konusunda oldukça önemli olan “ilişkisel sözcük varlığı”, insanların karşılıklı ilişkilerinde gerekli olan temel öğelerdendir.

İletişimde Türkçe öğrenen öğrencilerin süreci sekteye uğratmamaları ve topluma adapte olabilmeleri için edindikleri dört temel dil becerisinin yanında güçlü bir söz varlığına da sahip olmaları gerekmektedir. Zengin bir söz varlığı bir yandan dili sürekli ve doğru kullanmasını sağlayacak bir yandan da düşünme becerisini geliştirecektir (Uğur ve Azizoğlu, 2016, s. 151).

Eğitim-öğretim sürecinde, amaçların gerçekleşmesi için öğretmen-öğrenci ilişkisi, öğrencinin ders tutumu ve aile desteği gibi birçok amil sayılabilir. Bu süreçte kullanılan araç-gereçlerin niteliği de etkilidir (Uçgun, 2018, s. 1148).

Yabancı bir dil öğrenilirken birçok unsurdan faydalanılabilir: Ders kitapları, görsel-işitsel materyaller, otantik materyaller (her türlü şarkı, dergi, gazete yazısı, televizyon programı, kitap/kitapçık, bilet, edebi metin, genel ağ sayfaları vb. dokümanlar)... Ancak kabul edilmelidir ki dil öğretiminde başat aktör ders kitaplarıdır. Sürecin başından sonuna değin kullanılacak olan ders kitaplarının hedef kitleye hitap edebilmesi son derece elzemdir. Dolayısıyla nitelikli bir eğitimi süreci, bu süreçte kullanılacak ders kitaplarının ve yardımcı kaynak/materyallerin de nitelikli olmasına bağlıdır. Öğrencilerin sözcük hazinelerini geliştirmede kitaplarda bulunan metinlerin, metin içi unsurların, metinlere ilişkin sözcük öğretimi etkinliklerinin niteliği bu anlamda önemli bir yer tutmaktadır.

Öğrenilen dilin sadece sözcüklerini ve dil bilgisi kurallarını bilmek, bir yabancı dili bilmek demek değildir. Yabancı bir dil öğrenen öğrenci, dilin hangi ortamlarda nasıl kullanıldığını bilmeli, o dilin kültürü ve edebiyatı hakkında da bilgi edinmelidir. Etkin ve başarılı şekilde öğrenilen dili kullanmak, doğru anlamak ve anlamlandırmak için o dilin kültürünü yakından tanımak elzemdir. (Açıkgöz, 2018, s. 1). Kültür aktarımını dil öğrenme materyallerinde gerek sözcük varlığıyla gerek görsellerle desteklemek, hedef kitlenin bu sayede farklı bir dünya görüşü kazanmasına da aracılık eder.

Aktif bir dil öğretimi sağlamak için yabancılara yönelik hazırlanan Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türk kültüründen örnekler yer verilmeli, yabancı dil öğrenimine/öğretimine yönelik kitap yazarken yazarlar hedef kültüre has unsurları tanıtabilecek temleri seçmeli ve dil öğretim-öğrenim etkinliklerini bu çerçevede kullanmalıdırlar. Bu durum; öğrencilerin tanıdık temleri ve unsurları kullanmalarını sağlayacak, hedef dilde karşılıklarına çıkan yeni kavram ve yapıları daha kolay ve iyi bir şekilde öğrenmelerine yardımcı olacaktır. (Yaylı ve Bayyurt, 2009, s. 36). Dil öğretiminde kültürel unsurlar; hazırlanan ders kitaplarında nitelikli bir şekilde kitaplarda ve etkinliklerde yer verilirse dil öğrenimi de o kadar başarılı ve kalıcı olacaktır (Mutlu ve Set, 2020, s. 94)

Songül (1991), “Hedef Dilin Öğretilmesinde Kültürün Önemi” adlı seminerinde yabancı dil öğretimindeki amacı şöyle değerlendirir:

1. Hedef dilin konuşulduğu ülkenin coğrafi özelliklerini bilmek,
2. Bu ülkelerin önemli tarihî olaylarını bilmek,

3. Hedef kültürdeki mimarî, edebiyat ve diğer sanatları tanımak,
4. Yemek yemek, alışveriş etmek, kişilerle tanışmak gibi günlük aktif kültürel kalıpları bilmek,
5. Evlilik, eğitim, politika gibi günlük pasif kültürel kalıpları bilmek,
6. Günlük olaylarda uygun hareket etmek,
7. Hedef dil kültürünün yaygın mimiklerini kullanmak,
8. Hedef dil hakkındaki genellemelerin geçerliliğini değerlendirmek,
9. Hedef kültürü araştırmada gerekli bilgiyi tespit etme ve düzenleme gibi becerileri geliştirmek,
10. Farklı kişi ve toplumlara değer vermek,
11. Hedef kültürdeki etnik grupların kültürlerini tanımak,
12. Hedef dilin anadil olarak konuşulduğu bütün ülkelerin kültürlerini tanımak.

Yabancı dil öğretilirken kültür kavramına büyük önem veren Avrupalı devletler “Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni”nde dilin konuşulduğu toplum ya da toplumların bilgi ve kültürünün evrensel bir değer taşıdığına üzerinde durarak yabancı dil öğretimi için hazırlanan ders kitaplarındaki kültür unsurlarını:

- 1.“Günlük Yaşam: Yiyecek-içecekler, yemek zamanları, sofrada adabı, ulusal bayramlar, çalışma saatleri ve uygulamaları, boş zaman faaliyetleri (hobiler, spor, okuma alışkanlıkları, medya),
- 2.Yaşam Şartları: Yaşam standartları (bölgesel, sınıfsal ve etnik farklılıklar), barınma olanakları, sosyal yardım düzenlemeleri,
- 3.Kişilerarası İlişkiler: Toplumdaki sınıf yapısı ve sınıflar arası ilişkiler, cinsler arası ilişkiler, aile yapısı ve aile bireyleri arasındaki ilişkiler, nesillerarası ilişkiler, iş ortamındaki ilişkiler, toplum ile polis ve resmi görevliler arasındaki ilişkiler, ırk ve toplum ilişkileri, siyasi ve dini gruplar arasındaki ilişkiler,
- 4.Değerler, inanışlar ve tutumlar: Sosyal sınıf, meslek grubu, sağlık (kazanılmış ve kalıtsal), bölgesel kültür, güvenlik, kurumlar, gelenek ve sosyal değişim, tarih, azınlıklar (etnik ve dini), ulusal kimlik, ideolojiler, yabancı üniversiteler, yabancı kişiler, sanat (müzik, görsel sanatlar, edebiyat, drama, popüler müzik), mizah; beden dili,
- 5.Sosyal (toplumsal) âdetler (gelenekler): Örneğin, misafir olma ve ağırlamada; dakiklik, hediye, giyecek, yiyecek ve içecekler, davranış ve söyleyiş âdetleri, kalış (ziyaret) süresi, vedalaşma,
- 6.Törensel davranışlar: Dini tören ve âyinler, doğum, evlilik, ölüm, halka açık gösteri ve törenlerde dinleyici ve seyirci davranışları, kutlamalar, festivaller, danslar, disko, vb.” şeklinde altı başlıkta ele almıştır (Mutlu ve Set, 2019, s. 95).

Okur ve Keskin’in (Okur ve Keskin, 2013, s. 1629) kültür öğelerini tespit etmek için oluşturdukları tabloda ise başlıklar;

“1.Günlük Yaşam (Yiyecek – içecek (1a), Yemek zamanları, sofrada adabı (1b), Resmi tatiller-çalışma zamanları (1c), Boş zaman etkinlikleri, hobileri (1d), Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar (1e), Yeme ve içme alışkanlıkları (1f), Oyunlar (1g), Spor (1h), Müzik (1i)),

2.Kişilerarası İlişkiler (Kişiler (2a), Selamlaşma ifade ve davranışları (2b), Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklararası ilişkiler (2c), Politik ve dinsel gruplar arası ilişkiler (2d), Konuk etme-ikram ve hediyeler (2e), Diğerleri (2f)),

3.Değerler ve Eğitim (Değerler (3a), Eğitim (3b), Dil ve tarih bilinci/ sevgisi (3c), Diğerleri (3d)),

4.Edebiyat, Sanat ve Müzik (Edebiyat (4a), Müzik (4b), Sanat (4c), Gösteri sanatları (4d), El sanatları geleneği (4e), Diğerleri (4f)),

5.Gelenekler ve Folklor (Özel günler ve gelenekler (5a), Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler (5b), Dini kurallara dayalı davranışlar (5c), Doğum, evlilik gelenekleri (5d), Festivaller, törenler, kutlamalar (5e), Danslar (5f), Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bätül inançlar (5g), Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar (5h), Diğerleri (5i)),

6.Sosyal Yaşam (Moda (6a), Yasaklar (6b), Alkış ve güzel hareketler (6c), Diğerleri (6d)),

7.Coğrafya ve Mekân (Yer (iller ve/ veya diğer yerleşim yerleri) (7a))” şeklinde tasnif edilmiştir.

Türkiye'nin son yıllarda gerçekleştirdiği dışa açılma politikası ve özellikle Yunus Emre Enstitüsü, Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) gibi kurumların çalışmaları ile Türkçeyi daha çok öğrenilmek istenilen bir dil konumuna getirdiği söylenebilir (Ördek, 2019, s. 13). Bu savdan hareketle denilebilir ki ilgili kurum ve kuruluşların Türkçeyi öğretme çabalarının arz-talep bağlamında ilerlediği, Türkçeyi öğrenmek isteyen hedef kitlenin gün geçtikçe genişlediği bir gerçektir.

Yurt dışında Türkçenin tanıtılması ve öğretilmesi konusunda çalışmalar yapan Yunus Emre Enstitüsü (YEE), kültür merkezleri aracılığıyla faaliyetlerini yürütür. Kurum bu kapsamda yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ilkeleri doğrultusunda farklı hedef kitlenin Türkçe öğrenme sürecinde ihtiyaç duydukları/duyabilecekleri temel ve yardımcı materyalleri hazırlamaktadır.

Yurt dışında yaptıkları çalışmalar bağlamında Yunus Emre Enstitüsü -Almanca öğretiminde aktif bir rol üstlenen Goethe Enstitüsü ve İspanyolca öğretiminde etkin olan Cervantes Enstitüsü gibi- ait olduğu dili ve kültürü tanıtmaya, öğretme faaliyetlerinde aktif bu rol üstlenmektedir. Bu aktif görev sebebiyle ilgili kurum amacı doğrultusunda birçok materyal hazırlamış ve hedef kitlenin kullanımına sunmuştur. Kuruma ait ders kitaplarının yanı sıra hazırlanan yardımcı materyaller de bu amaca hizmet etmektedir.

Dil öğrenimi/öğretimi sürecinin başrolü konumundaki ders kitaplarını destekleyen yardımcı materyaller, dili öğrenme sürecini nispeten kısaltan, hedef dilin öğrenimine katkı sunan, hedef dilin konuşulduğu toplumu tanıtan önemli araçlardır. Buradan bakıldığında hedef dilin öğreniminde sadece sözcük ediniminin ve cümle bilgisinin yeterli olmayacağı; topluma ait değer ve öğelerle bezenmiş ders kitapları ve yardımcı materyallerin hedef toplumu merak eden kitleyi kültürel anlamda doyuracağı aşikârdır.

1.1 Amaç

Aksan (1995, s. 67), dildeki herhangi bir sözcüğün bile ait olduğu ulusun inançlarını, âdetlerini, davranış ve ilişkilerini açıkça sergileyebildiğini belirtir. Kültürün bir yaşam tarzı olduğu ve bu yaşam tarzının dile doğrudan yansıdığı su götürmez bir gerçektir.

Temelinde dil öğrenimi/öğretimi; karşılıklı bir ilişki silsilesidir. Bu ilişki, dar anlamda sadece dil bilgisi kurallarını öğrenmek ya da iletişim kurmak değil, hem hedef dilin ait olduğu toplumun kültürünü de öğretmek (Akkaya, 2013, s. 179-180) hem de yabancı dil edinimi ile hedef dilin yaşam şeklini de, hayata bakış açısını da sözün kısası kültürünü öğrenmek demektir (Ozil'den akt. Açıkğöz, 2018: s. 14). Dil öğretiminde ve hedef dil-hedef kitle ilişkisinde kültürün ve kültürel unsurların ne derece önemli bir yer tuttuğu ortadadır.

Çalışmanın amacı; yabancılar Türkçe öğretiminde yardımcı kaynak olarak kullanılan dizide yer alan kültürel değerleri yansıtan öğeleri tespit etmektir. Ayrıca söz konusu dizinin; kültürel unsurları temsil yeterliliğini, dizideki kültürel izleneyi tespit etmek ve dizinin çokuluslu öğrenci profiline kültürel unsurları aktarımı konusunda fikir sahibi olmak da amaçlanmıştır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Yabancılar Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan yayınlarda hedef toplumun kültürü, kültürel unsurlarla hedef kitleye aktarılır. Böylelikle hedef kitle, hedef dili öğrenirken dilin ait olduğu toplum ve kültürünü daha yakından tanıma fırsatı bulur. Yabancılar Türkçe öğretimi konusunda birçok yayın benzeri alanlarda incelenmiştir. Ancak Yunus Emre Enstitüsü tarafından 2019 yılında hedef kitle kullanımına sunulan “Anadolu Hikâyeleri Dizisi” ilk defa bu çalışma ile akademik anlamda değerlendirilmiş olacaktır.

Kültür aktarımının önemini ortaya koyması bakımından ilgili çalışmanın, başta yabancılar Türkçe öğretimi alanına ve konu ile ilgili çalışan/çalışacak araştırmacılara yarar; setin barındırdığı kültürel unsurların tespiti sebebiyle de alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırmada kullanılan dizi, doküman niteliği taşımaktadır. Doküman incelemesi, araştırılacak olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı kaynak ve materyallerin çözümlemesini sağlayan bir araştırma yöntemidir. İşe koşulan araştırma yöntemi; “ hakkında analizi olanaklı kılar, çeşitli yazılı materyallerden geniş bir örneklem oluşturmaya müsaade eder, verilerin araştırmacı tarafından özgün bir biçimde kaydedilmesi sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

Dokümanlar, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan önemli bilgi kaynaklarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 188).

2.2 Verilerin Toplanması

Bu çalışmada incelenen dokümanlar; “Anadolu Hikâyeleri Dizisi” –“Yılkı”, “Bayramlık”, “Bir Bardak Çay”, “Kırmızı Ayakkabılar”, “Laleye Sor”-- adlı beş kitaplık setten oluşmaktadır. Söz konusu kaynak eserler, çalışmaya şekil verecek temel bilgi kaynakları ve önemli materyaller olarak görülmektedir. Set, A1-A2 seviyesindeki öğrenciler için hazırlanmıştır.

2.3 Verilerin Analizi

Toplanan veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, benzer ana öğelerin belirli tem ve kavramlar çerçevesinde toplanmasına, bahis konusu olan ana öğelerin okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenmesine dayanır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Dizide yer alan metinler analiz edilerek Türk kültürüne yönelik öğelerin sınıflandırılması yapılmıştır. Belirtilen çalışmada kaynak dizi, Okur ve Keskin’in (2013) benzer bir çalışmasında kültür öğelerini tespit etmek için oluşturdukları tablo doğrultusunda incelenmiştir. Tabloda kültürel öğeler detaylı bir biçimde ele alınmış, kültür öğeleri yedi (7) başlık halinde kategorize edilmiştir. Bu tabloya sekizinci (8.) başlık olarak kültür birim (*atasözü (8a) - deyim (8b) - ikileme (8c)*), birer kültürel unsur olduğu düşüncesiyle ayrıca eklenmiştir.

Araştırmada veriler, aşağıda tablo esas alınarak belirlenmiş ve tasnif edilmiştir.

Tablo 1. Kùltür Ögeleri Tablosu

Ana Kategori	Alt Başlık
1. Gùnlük Yaşam	Yiyecek – içecek, Yemek zamanları, sofrada, adabı, Resmi tatiller-çalışma zamanları , Boş zaman etkinlikleri, hobileri, Karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar, Yeme ve içme alışkanlıkları, Oyunlar, Spor, Müzik.
2. Değerler ve Eğitim	Değerler, Eğitim, Dil ve tarih bilinci/ sevgisi, Diğerleri.
3. Edebiyat, Sanat ve Müzik	Edebiyat, Müzik, Sanat, Gösteri sanatları, El sanatları geleneği, Diğerleri.
4. Gelenekler ve Folklor	Özel günler ve gelenekler, Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler, Dini kurallara dayalı davranışlar, Doğum, evlilik gelenekleri,

	Festivaller, törenler, kutlamalar, Danslar, Toplumsal uygulamalar, ritüeller, bâtıl inançlar, Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar, Diğerleri.
5. Sosyal Yaşam	Moda, Yasaklar, Alkış ve güzel hareketler, Diğerleri.
6. Coğrafya ve Mekân	Yer (iller ve/ veya diğer yerleşim yerleri).
7. Kültür Birim	Atasözü, Deyim, İkileme.

Ayrıca söz konusu dizinin; kültürel unsurları temsil yeterliliğini, dizideki kültürel izleneyi tespit etmek ve dizinin çokuluslu öğrenci profiline kültürel unsurları aktarımı konusunda fikir sahibi olmak amacıyla eserlerdeki tüm unsurlar kayda değer görülmüştür.

3. BULGULAR

Çalışmanın merkezinde yer alan “Anadolu Hikâyeleri Dizisi”; Yunus Emre Enstitüsü (YEE) tarafından hazırlanan, “Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yetişkinlerin yardımcı okuma kitabı ihtiyacına cevap vermenin yanı sıra Türkçenin edebi söyleyişini hikâye türünün unsurları ve Anadolu kültürünün zenginliğiyle birleştirmiş” (YEE, Sunuş) bir bütün eserdir. Bu bakımdan ilgili dizi incelenmeye değer görülmüştür.

“Yılık”, “Bayramlık”, “Bir Bardak Çay”, “Kırmızı Ayakkabılar”, “Laleye Sor” adlı eserlerden oluşan “Anadolu Hikâyeleri Dizisi” seti; A1-A2 seviyesinde beş (5) kitaptan oluşmaktadır. “Her hikâyenin son bölümünde metne yönelik anlama sorularının yanı sıra metindeki dil yapıları ve söz varlığıyla ilgili etkinliklere de yer verilmiştir” (YEE, Sunuş).

İlgili başlık içerisinde her hikâyenin özeti, belirlenen başlıklara ait kültürel unsurların tasnifi ile frekans ve yüzde değerleri de yer almış; tespitler ile frekans ve yüzde değerlerine ilişkin yorumlar çalışmaya ayrıca dâhil edilmiştir. Son olarak seti oluşturan her hikâyeye ait tespit edilen unsurlar birbirleri ile de karşılaştırılmıştır.

3.1 Yılkı

Hikâyede ailesi ile birlikte Kapadokya’da yaşayan bir çocuğun dedesi sayesinde atları tanınması, ata binmeyi öğrenmesi ve ‘Yılkı’ adlı at ile kurduğu bağ anlatılmaktadır. Anlatıcı rolündeki çocuğun, yetişkin olunca eserde Türk atı olarak tanımlanan ‘Ahal Teke’yi görmek üzere Türkmenistan’a gittiğinden de bahsedilmektedir.

Çalışmada kültürel unsurların sayfa esaslı cümle kullanımları Tablo 2’de ve istatistiksel analizi Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 2. “Yılkı” Hikâyesinde Yer Alan Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Ögelerin Aktarım Şekli	Kitaptaki Yeri (Sayfa Numarası)
7	<i>Kapadokya</i> sokakları insanlarla doluydu.	7
5e	Kapadokya’da “ <i>Bağ Bozumu Festivali</i> ” vardı.	7
5a	<i>Bu yılki yarışmada Üzüm Güzeli</i> kim olacak?	7
2a	Acaba yine <i>Şükran ablayı</i> seçmeyecekler...	7
8b	... ve o da <i>çığına dönecek</i> mi?	7
5i	Turistler <i>balon</i> lara binmek için...	8
5i	Bu sorulardan sonra aklıma <i>Kapadokya’nın güzel atları</i> geldi.	8
2a	<i>Annem, babam, dedem</i> bana izin verecekler mi?	8
2a	<i>Atilla</i> sen neden uyumadın?	9
1e	<i>Teşekkür ederim dede.</i>	9
5i	O gece dedem, “ <i>Ahal Teke</i> ”yi de anlattı. <i>O, Türk atıydı.</i>	11
5i	Dedem, “ <i>Ahal Teke</i> ” için, “ <i>Altın renkli ve güneşte parlıyor.</i> ” dedi.	11
1e	Unutmam dede! <i>İyi geceler.</i>	14
1e	<i>İyi geceler evlat!</i>	14
5c	O geceden sonra <i>dua</i> larım da hep şu cümle de oldu: “Allah’ım, ne olur, çabuk büyüyeyim ve Ahal Teke’nin memleketine gideyim!”	14
1b	<i>Kahvaltı masasına oturdum. Bütün aile masadaydık. ... Bayram sabahı gibiydi.</i>	15
8b	O da bana <i>göz kırptı.</i>	16
2c	<i>Başını “evet” anlamında salladı</i> ve saçımı öptü.	16

7	Turistlerim çoğu, festivalden sonra <i>“Peri Bacaları”</i> na gitmek istedi.	16
8b	Yine de <i>başımı kaldırmadım</i> .	18
5b	<i>Eski insanlara göre, önceden onların içinde periler vardı. Bu yüzden adını, “Peri Bacaları” koydular.</i>	18
2a	Atın sahibi dedemin arkadaşı <i>Fahri amcaydı</i> .	18
5i	Var tabii evlat. Onun adı <i>“Yılkı”</i> , dedi.	20
2c	Dedem baktım. <i>Dedem yere baktı. Bu, “Kusura bakma evlat!” demekti.</i>	22
2c	<i>Dedeme bakmadım. Bu “Niye?” demekti.</i>	24

Hikâyede tespit edilen kültürel unsurların frekans ve yüzde değerleri aşağıdaki gibidir:

Tablo 3. “Yılkı” Hikâyesi Kültür Oranları

	F (Frekans Değeri)	% (Yüzde)
1. Günlük Yaşam	4	16
2. Kişilerarası İlişkiler	7	28
3. Değerler ve Eğitim	0	0
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	0	0
5. Gelenekler ve Folklor	9	36
6. Sosyal Yaşam	0	0
7. Coğrafya ve Mekân	2	8
8. Kültür Birim	3	12
Toplam	25	% 100

Tablo 3’e göre niceliksel anlamda en fazla kültürel unsurun “Gelenekler ve Folklor” kategorisine ait olduğu ortaya çıkmıştır. İlgili kategoriye ait ‘özel günler ve gelenekler’ (5a) alt başlığına ait bir, ‘sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler’ (5b) alt başlığına ait bir, ‘dini kurallara dayalı davranışlar’ (5c) alt başlığına ait bir, ‘festivaller, törenler, kutlamalar’ (5e) alt başlığına ait beş ve ‘diğerleri’ (5i) başlığına ait bir kültürel unsur tespit edilmiştir. “Kişilerarası İlişkiler” kategorisi ise beşinci kategoriden sonra en çok unsur bulunduran bir diğer başlıktır. İlgili kategoriye ait ‘kişiler’ (2a) ile ‘aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler’ (2c) alt başlıkları eserde kullanılan kültürel unsur çeşitleridir.

Hikâyede dört adet “Günlük Yaşam” (1b ve 1e), üç adet “Kültür Birim” (8b), iki adet “Coğrafya ve Mekân” (7) kategorisine örnek olacak kültürel unsur yer almaktadır. Eserde “Değerler ve Eğitim”,

“Edebiyat, Sanat ve Müzik” ve “Sosyal Yaşam” kategorilerine ait hiçbir kültürel unsura rastlanmamıştır.

2.2 Bayramlık

Hikâyede anlatıcı rolündeki Oğuzhan¹ın bayram sabahı yaşantısı ve annesine çok beğendiği mor elbiseyi alabilmek için yaptığı uğraş anlatılmaktadır.

Tablo 4. “Bayramlık” Hikâyesinde Yer Alan Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Ögelerin Aktarım Şekli	Kitaptaki Yeri (Sayfa Numarası)
4b	Annem, <i>Barış Manço'nun</i> , “ <i>Bugün bayram, erken kalkın çocuklar.</i> ” şarkısını söylüyor.	7
5a	Evet, bugün <i>bayram...</i>	7
1a	Ev, çiçek bahçesi gibi kokuyor. Annem mutfakta bize <i>sütlü börek</i> yapıyor.	7
2b	<i>Günaydın anneciğim!</i>	7
2b	<i>Günaydın canım oğlum!</i>	7
1e	<i>Annem gülümsüyor ve iki yanağımdan öpüyor.</i>	7
5c	Banyoda <i>abdest</i> alıyor.	8
5a	Sonra da <i>bayram namazına</i> gidecek.	8
1e	<i>Tabii git oğlum!</i>	8
5a	Dün annemle birlikte ablalarım ve bana <i>bayramlık kıyafetler</i> aldık.	8
5c	Bir an önce bayram sabahı olsun ve ben onları giyeyim, diye <i>dua</i> ettim.	8
5a	<i>Bayramlıklarımı yastığımın altına koydum ve uyudum.</i>	8
2a	<i>Oğuzhan</i> , bayramlıklarını neden hemen giydin?	9
5a	<i>Yeni ayakkabılarımı yatağımın yanında unuttum.</i>	9
5c	İlk defa bir <i>bayram namazına</i> gidiyorum.	9
5a	Komşu evlerden insanlar çıkıyor. ... <i>Herkes çok şık.</i>	9
5c	<i>Ramazan ayında camiye birkaç kez geldim.</i>	9

¹ Hikâyede yer alan 'Oğuzhan' adının kökeni Türkçedir. Ad, 'Oğuz' ve 'han' sözcüklerinin birleşiminden oluşmaktadır. Sözcük anlamıyla 'iyi huylu' demek olan 'Oğuz' ayrıca bugünkü Azeri, Gagavuz, Türkmen ve Türkiye Türklerinin aslını oluşturan büyük Türk boyunun adıdır. 'Oğuzhan' ise Türk ve Altay mitolojisinde 'Türklerin atası' anlamıyla bilinir.

5a	<i>Bu sabah insanlar camiye sığmıyor. Bazıları, caminin avlusundaki kilimlerde oturuyorlar.</i>	10
5c	Sonuçta, <i>çocuk orucu</i> diye bir şey var: Sadece yarım gün oruç tutuyoruz. İçimden, bu da “ <i>çocuk namazı</i> ”, diyorum.	10
5a	Kapının bir tarafındaki amca insanlara <i>lokum</i> , diğer tarafındaki amca da <i>kolonya</i> ikram ediyor.	10
5a	Herkes birbiriyle <i>bayramlaşıyor</i> .	10
5a	<i>Dedelerin ve amcaların elini öpüyorum. Bayramda dedeler ve amcalar harçlık ve şeker veriyorlar.</i>	11
2a	<i>Miray ablam</i> ve <i>İnci ablam</i> da bayramlıklarını giyiyorlar.	12
5a	<i>Hepimiz birbirimizle bayramlaşıyoruz. Hep birlikte kahvaltı masasına oturuyoruz.</i>	12
5a	... hep birlikte, <i>dedemin ve ninemin mezarlarını ziyaret ediyoruz.</i>	12
5a	Annem, babam, ablalarım <i>dua ediyorlar ve mezardaki çiçekleri suluyorlar.</i>	13
5a	Önce hep birlikte, yakınımızdaki <i>akrabalarımızı ziyaret edeceğiz.</i>	13
5a	Sonra ben arkadaşlarımla birlikte <i>komşu teyzeler ve amcalarla bayramlaşmaya gideceğim. Onlar da bize şeker ve harçlık verecekler.</i>	13
5a	<i>Bayramladıktan sonra baklava ve yaprak sarması ikram ediyorlar.</i>	15
2b	<i>İyi bayramlar!</i>	16
1e	<i>Hoş geldin, küçük bey!</i>	16
8b	Sonunda abla bana <i>göz kırıyor</i> ve ...	17
1e	<i>Özür dilerim. Suya ihtiyacınız var mı</i> , diye sormak istedim.	19
1e	<i>Rahatsız ettim. Tekrar özür dilerim</i> , diyorum.	20
6c	<i>Annemi salonda buluyorum. Elimdeki paketi ona uzatıyorum.</i>	23

Eserde tespit edilen kültürel unsurların sayfa esaslı cümle düzeyindeki gösterimleri Tablo 4’te yer alırken unsurların frekans ve yüzde değerleri Tablo 5’te gösterilmektedir.

F (Frekans Değeri)

% (Yüzde)

1. Günlük Yaşam	6	17,14
2. Kişilerarası İlişkiler	5	14,29
3. Değerler ve Eğitim	0	0
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	1	2,86
5. Gelenekler ve Folklor	21	60
6. Sosyal Yaşam	1	2,86
7. Coğrafya ve Mekân	0	0
8. Kültür Birim	1	2,86
Toplam	35	% 100

Tablo 5. “Bayramlık” Hikâyesi Kültür Oranları

Tablo 5’e göre hikâyede en çok “Gelenekler ve Folklor” kategorisine ait kültürel unsurun kullanıldığı tespit edilmiştir. İlgili kategorinin ‘özel günler ve gelenekler’ (5a) ile ‘dini kurallara dayalı davranışlar’ (5c) alt kategorileri niceliksel anlamda farklılık yaratmıştır. Alt kategorilerden ‘özel günler ve gelenekler’e uygun on altı unsur, ‘dini kurallara dayalı davranışlar’a uygun beş unsur yer almaktadır.

“Günlük Yaşam” kategorisine ait altı örnekten beşinin sadece ‘karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar’ (1e) alt başlığında ait olduğu görülürken “Kişilerarası İlişkiler” kategorisine örnek olacak beş adet unsurun ise ‘kişiler’ (2a) ve ‘selamlaşma ifade ve davranışları’ (2b) alt başlıklarına uygun olduğu belirlenmiştir. Eserde bir adet “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisine ait (4b) bir, “Sosyal Yaşam” kategorisine ait (6c) bir ve “Kültür Birim” kategorisine ait (8b) bir örnek yer alırken “Değerler ve Eğitim” ile “Coğrafya ve Mekân” kategorilerine ait hiçbir unsur kullanılmamıştır.

2.3 Bir Bardak Çay

Artvin’in bir dağ köyünde çay toplayarak geçimlerini sağlayan bir ailenin çay hasatı zamanı yaşadıkları anlatılmaktadır.

Tablo 6. “Bir Bardak Çay” Hikâyesinde Yer Alan Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Öğelerin Aktarım Şekli	Kitaptaki Yeri (Sayfa Numarası)
2a	<i>Salih Bey</i> ’le <i>Ayşe Hanım</i> sabah altıda kalktılar.	7
2a	Çocukları <i>Gökçe</i> ² ve <i>Turan</i> ³ henüz uykudaydı.	7
1e	<i>Afiyet olsun.</i>	8

² Hikâyede yer alan ‘Gökçe’ adının kökeni Türkçedir ve ad; gök rengi, mavi renk anlamına gelmektedir.

³ Hikâyede yer alan ‘Turan’ adının kökeni Türkçedir. Ad, “Türklerin dünyadaki bütün Türkleri birleştirerek kuracakların devletin adı” ve “Türklerin Orta Asya’daki en eski toprak parçalarına verdikleri isim”dir.

1e	<i>Affedersin baba.</i>	11
8b	Gökçe'nin <i>canı</i> biraz <i>sıkıldı</i> .	11
5i	Bu yüzden diğer adı, " <i>imparator çayı</i> "ydı.	12
7	Sonra da " <i>Artvin'in bu dağ köyünde</i> çay toplamak, imparator olmaktan daha güzel." diye düşündü.	12
3a	Oradaki herkese çay <i>ikram etti</i> .	12
5i	Ama <i>Türk çayının</i> bir özelliği var.	13
5h	Kış mevsimini hatırla! O zaman çay çiçeği açıyor. Üzerine kar yağıyor. Dünyanın başka hiçbir ülkesinde çay çiçeğinin üzerine kar yağmıyor. Yani çaydaki mikroplar, doğal yollarla ölmüyor. Bu yüzden onlar tarım ilacı kullanıyorlar. Oysa kar, buradaki çayın mikrobu öldürüyor. Bu durum, <i>Türk çayını doğal ve değerli yapıyor</i> .	14
5h	Çocuklar uyumayın, <i>çaylarınızı için! Yorgunluğunuz geçer.</i>	18

Tablo 6'da ilgili eserin kültürel unsurları sayfa esaslı gösterilmiştir. Tespit edilmiş kültürel unsurların frekans ve yüzde değerleri Tablo 7'deki gibi oluşmuştur.

Tablo 7. "Bir Bardak Çay" Hikâyesi Kültür Oranları

	F (Frekans Değeri)	% (Yüzde)
1. Günlük Yaşam	2	18,18
2. Kişilerarası İlişkiler	2	18,18
3. Değerler ve Eğitim	1	9,09
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	0	0
5. Gelenekler ve Folklor	4	36,36
6. Sosyal Yaşam	0	0
7. Coğrafya ve Mekân	1	9,09
8. Kültür Birim	1	9,09
Toplam	11	% 100

Tablo 7'ye göre hikâyede "Gelenekler ve Folklor" kategorisi diğer kültürel unsurlara göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Eserde ilgili kategoriye ait dört adet kültürel unsura yer verilmiştir: 'halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar' (5h) alt başlığında çayın yorgunluğu giderdiğine ilişkin halk uygulaması ile Türk çayının neden doğal ve değerli olduğunu anlatan halk görüşü anlatılırken 'diğerleri' (5i) başlığına ait 'Türk çayı' ve 'imparator çayı' nitelendirmesi eserde yerini almıştır.

Eserde “Günlük Yaşam” ve “Kişilerarası İlişkiler” kategorilerine ait ikişer unsur, örnek olarak verilmiştir. 1. kategoriye ait ‘karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar’ alt başlığı iki örnekle hikâyede yer alırken 2. kategoriye ait ‘kişiler’ alt başlığı ile ele alınmıştır. Eserde bir değerden (3a), bir mekândan (7) ve bir de kültür birimden (8b) bahsedilmiştir. “Edebiyat, Sanat ve Müzik” ve “Sosyal Yaşam” kategorilerine ait hiçbir unsur kullanılmadığı göze çarpmaktadır.

2.4 Kırmızı Ayakkabılar

Hikâyede Ayça⁴’nın Bursa’daki arkadaşı Nuray’ı ziyaret etmesi, birlikte Bursa’nın tarihi mekânlarını gezmeleri anlatılmaktadır. Eserde ayrıca Nuray’ın engelli kız kardeşi ile bir anısına da yer verilmektedir.

Tablo 8. “Kırmızı Ayakkabılar” Hikâyesinde Yer Alan Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Ögelerin Aktarım Şekli	Kitaptaki Yeri (Sayfa Numarası)
2a	O an <i>Ayça</i> ’yı hatırlıyorum.	7
2a	<i>Merhaba Nuray!</i>	8
7	Yarım saat sonra <i>Bursa</i> ’da olacağız.	8
1e	<i>Tamam canım.</i>	8
1e	<i>Peki, görüşmek üzere...</i>	9
2b	<i>Hoşça kal.</i>	9
7	Onunla en son altı ay önce <i>İstanbul</i> ’da görüştük.	9
7	Bugün Ayça’yi önce <i>Tophane</i> ’ye götüreceğim.	10
7	<i>Osman Gazi ve Orhan Gazi’nin türbelerini</i> ziyaret edeceğiz.	10
7	Oradaki <i>çay bahçesinde</i> çay içeceğiz.	10
7	Akşam olmadan <i>önce ipekçiler ve ayakkabıcılar çarşısına</i> gideceğiz.	10
7	Bir ara <i>şeftali bahçelerini</i> gördüm.	11
7	Bu yüzden buraya “ <i>Yeşil Bursa, Şeftali Diyarı</i> ” diyorlar.	11
7	Şimdi de <i>Irgandı Köprüsü</i> ’ne gidiyoruz.	12
7	Irgandı, bir sanat köprüsü. <i>İçinde çarşı var</i> , diyorum.	12
7	Saat kulesinin tam karşısında <i>Ahmet Vefik Paşa Bursa Devlet Tiyatrosu</i> var.	13
3a	Onun sahnesi de her kültürden insana açıktı. Çünkü <i>hoşgörü</i> ,	15

⁴ Hikâyede geçen ‘Ayça’ adının kökeni Türkçedir ve ad Ay’ın ilk günlerindeki hilal biçimini anlatır.

birlik ve beraberlik bu topraklarda hep vardı.

7	Daha sonra Ayça'yı <i>ipek çarşısına</i> götürüyorum.	16
4e	Ayça <i>ipek şallar, gömlekler, elbiseler</i> arasında kayboluyor.	16
2b	<i>Hoş geldiniz.</i>	18
2b	<i>Hoş bulduk, diyoruz.</i>	18
1e	<i>Nasıl bir şey arıyorsunuz?</i>	18
8b	<i>Gözlerini</i> benden <i>sakladı.</i>	20
1a	Bursa'nın " <i>İskender Kebabı</i> " çok güzel...	21
1a	Evet. <i>Kuzu etinden en güzel kebabı</i> Bursa'da yapıyorlar.	21
3a	Ayça hesabı ödemek istiyor ama ben ona izin vermiyorum. Çünkü <i>o, benim misafirim.</i>	22

Eserdeki kültürel unsurlar sayfa esaslı olacak şekilde Tablo 8'de gösterilmiştir. Kültürel unsurların istatistiksel analizi Tablo 9'da yer almaktadır.

Tablo 9. "Kırmızı Ayakkabılar" Hikâyesi Kültür Oranları

	F (Frekans Değeri)	% (Yüzde)
1. Günlük Yaşam	5	19,23
2. Kişilerarası İlişkiler	5	19,23
3. Değerler ve Eğitim	2	7,69
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	1	3,85
5. Gelenekler ve Folklor	0	0
6. Sosyal Yaşam	0	0
7. Coğrafya ve Mekân	12	46,15
8. Kültür Birim	1	3,85
Toplam	26	% 100

Bursa'nın tarihi ve kültürel dokusunu bünyesinde barındıran hikâyede Bursa'daki birçok mekândan bahsedilmiştir. Bu durum "Coğrafya ve Mekân" kategorisinin Tablo 9'a göre diğer başlıklara kıyasla sayısal anlamda farklılık göstermesine neden olmuştur. Eserde mekân ile ilgili unsurların yanı sıra "Günlük Yaşam"ı ve "Kişilerarası İlişkiler"i örneklendirecek kullanımlar da yer almaktadır. 1. kategoriye ilişkin 'yiyecek – içecek' (1a) ile 'karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmîyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar' (1e) alt başlıkları

örneklendirilirken 2. kategoriye ait ‘kişiler’ (2a) ile ‘selamlaşma ifade ve davranışları’ (2b) alt öge unsurlarına yer verilmiştir.

“Değerler ve Eğitim” kategorisine ait ‘değerler’ (3a) alt başlığına dahil edilecek ‘misafirperverlik, hoşgörü, birlik ve beraberlik’ temaları göze çarpmaktadır. “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorisinde sadece ‘el sanatları geleneği’nden (4e) bahsedilmiştir. Eserde “Kültür Birim” kategorisine ait sadece bir deyim kullanılmıştır. Hikâyede “Geleneksel ve Folklor” ile “Sosyal Yaşam” kategorilerine ait hiçbir unsura yer verilmemiştir.

2.5 Laleye Sor

Hikâyede “İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümü” öğrencileri olan Umay⁵ ve Alper⁶in İstanbul Emirgan Korusunda sınavlarına çalışmak için buluşmaları ve bu süre zarfındaki diyalogları aktarılmaktadır. Ayrıca koruda bulunan laleler de –konuşurma (intak) sanatı kullanılarak-- okuyuculara lale bitkisi hakkında bilgi aktarmaktadır.

Tablo 10. “Laleye Sor” Hikâyesinde Yer Alan Kültürel Unsurlar

Alt Öge	Kültürel Öğelerin Aktarım Şekli	Kitaptaki Yeri (Sayfa Numarası)
7	<i>İstanbul</i> , bu mevsimde daha da güzel oluyor.	7
7	Onlar, en çok <i>Sultan Ahmet Camisi’ni, Ayasofya Müzesi’ni, Dolmabahçe Sarayı’ni, Galata Kulesi’ni, Adalar’ı, Kız Kulesi’ni ve Emirgan Korusunu</i> ziyaret ediyorlar.	7
2a	Bugün, <i>Umay</i> ve <i>Alper</i> de Emirgan Korusunda buluşacaklar.	8
3b	Onlar, <i>İstanbul Üniversitesi Tarih Bölümünde</i> öğrenci.	8
2b	<i>Merhaba Umay!</i> Ben korudayım. <i>Sen neredesin?</i>	8
2b	<i>Merhaba Alper!</i>	8
1e	<i>Evet</i> , benim.	8
1e	<i>Tamam.</i> Geliyorum.	8
1e	Geç kaldım. <i>Özür dilerim.</i>	9
2b	<i>Önemli değil. Nasılsın?</i>	9
2b	<i>İyiyim. Teşekkür ederim. Sen nasılsın?</i>	9
2b	<i>Ben de iyiyim. Teşekkür ederim.</i>	9
3c	<i>Lale Devri</i> , sınav konularımızdan biri...	10

⁵ Hikâyede geçen ‘Umay’ adının kökeni Türkçedir. Ad, Orhun Yazıtları (Göktürk Kitabeleri)’nda geçen, insan ve hayvan yavrularını koruduğuna inanılan tanrıçadan gelmektedir. İkinci anlamı ise ‘devlet kuşu’dur.

⁶ Hikâyede geçen ‘Alper’ adının kökeni Türkçedir. Ad ‘alp’ ve ‘er’ sözcüklerinin birleşiminden oluşmaktadır. ‘Yiğit, kahraman’ anlamına gelen ‘alp’ ve ‘erkek, yetenekli’ anlamına gelen ‘er’ sözcüklerinin birleşiminden oluşan ‘Alper’ adı genel anlamda ‘cesur, soylu erkek’ anlamına da gelmektedir.

3c	<i>III. Ahmet, Lale Devri'nde padişahı. Damat İbrahim Paşa ise o devrin sadrazamıydı. Lale Devri, 1718 ile 1730 yılları arasındaydı.</i>	10
7	<i>Orta Asya'dan... Selçuklular bizi Anadolu'ya getirdi.</i>	13
3c	Biz de <i>İstanbul'un fethinden</i> sonra saray bahçelerini süsledik.	13
4c	Sarayların, camilerin, çeşmelerin, okulların duvarlarına <i>bizim resimlerimizi</i> yaptılar.	13
4a	Şairler bize <i>şiiirler</i> yazdı.	14
4c	Bizim resmimiz, <i>padişahların gömleklerinde</i> bile vardı.	14
4c	İnsanlar; <i>vazo, fincan, takı, ayna gibi birçok eşyaya bizim şeklimizi</i> verdiler.	14
5a	Biz, <i>Türklerin inancında ve yaşamında</i> hep önemli olduk.	14
5i	O devirdeki laleler, " <i>Osmanlı lalesi</i> "ydi.	16
5i	Bizim " <i>ters lale</i> " adında bir türümüz varmış.	16
7	Onlar, Türkiye'nin doğusundaki <i>Hakkari</i> 'de yetişiyorlar.	17
5b	<i>Anadolu'daki insanlar, gelinlerin başını kırmızı bir yazma ile örtüyorlar. Gelin, ailesinin evinden ayrılıyor. Bu veda sırasında ise ağlıyor. Bu yüzden ters laleye "ağlayan gelin" de diyorlar.</i>	18
5b	Ters lale hakkında birçok <i>efsane</i> duydum.	18
5b	<i>Efsaneye göre Hz. İsa, ömrünün son günü çiçeklerin arasından geçiyor ve çarmıha doğru gidiyor. Bütün çiçekler başlarını eğiyorlar. Orada bulunan lale ise başını eğmiyor. Hz. İsa, laleye bakıyor. Lale, Hz. İsa'nın ölümünden sonra, onun bakışını hatırlıyor ve kendinden utanıyor. O günden sonra da o lalenin başı hep önünde oluyor. Onun çocukları da böyle doğuyor.</i>	18
5b	İkinci bir <i>efsane</i> daha var.	18
5b	<i>Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin, Kerbela'da şehit oluyor. Ters lale o günden beri Hz. Hüseyin'in yasını tutuyor.</i>	18
4c	<i>Edirne'deki Selimiye Camisi'nde bir tane ters lale motifi var.</i>	19
7	Yerli ve yabancı birçok turist her yıl <i>Selimiye Camisi</i> 'ni ziyaret ediyor ve ters laleyi görmek istiyor.	19

Eserin bünyesinde barındırdığı kültürel unsurlar Tablo 10'da cümle düzeyinde gösterilirken eserin kültür oranlarına Tablo 11'de yer verilmiştir.

Tablo 11. “Laleye Sor” Hikâyesi Kültür Oranları

	F (Frekans Değeri)	% (Yüzde)
1. Günlük Yaşam	3	9,68
2. Kişilerarası İlişkiler	6	19,36
3. Değerler ve Eğitim	4	12,90
4. Edebiyat, Sanat ve Müzik	5	16,12
5. Gelenekler ve Folklor	8	25,81
6. Sosyal Yaşam	0	0
7. Coğrafya ve Mekân	5	16,12
8. Kültür Birim	0	0
Toplam	31	% 100

‘Laleye Sor’ adlı hikâye; okuyuculara lale türü hakkında bilgi veren ve lalenin Osmanlı Devleti’ndeki rolünü, Anadolu’ya nasıl geldiğini ve Avrupa’ya nasıl götürüldüğünü anlatmaktadır. Tablo 11’e göre metinde tespit edilen kültür öğeleri arasında niceliksel anlamda farklılık yaratan ‘Gelenekler ve Folklor’ başlığı -8 adet kültürel unsurun kullanımı ile- olmuştur.

Hikâyede niceliksel anlamda yoğun olarak kullanılan kültürel unsur “Kişilerarası İlişkiler”, “Edebiyat, sanat ve müzik” ile “Coğrafya ve mekân” olmuştur. “Kişilerarası İlişkiler” kategorisinin ‘selamlaşma ifade ve davranışları’ alt başlığında beş (5) örnek yer almaktadır. “Edebiyat, sanat ve müzik” kategorisinin alt başlıkları olan ‘sanat’ (4c) dört adet, ‘edebiyat’ (4a) ise bir adet ile metinde yer almıştır. “Günlük Yaşam” kategorisinde sadece ‘karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar’ (1e) a örnek kullanımlar yer alırken “Değerler ve Eğitim” kategorisinde ‘eğitim’ (3b) ile ‘dil/tarih bilinci/sevgisi’ (3c) başlıklarına ait unsurlar tespit edilmiştir. Hikâyede “Sosyal Yaşam” ve “Kültür Birim” başlıklarını temsil eden hiçbir unsura rastlanmamıştır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

4.1 Sonuç ve Tartışma

Dil öğrenimi/öğretimi sürecinin odak konumundaki ders kitaplarını destekleyen yardımcı materyaller, hedef kitlenin dili öğrenme sürecini kısaltan, sürece katkı sunan, hedef dilin konuşulduğu toplumu tanıtan değerli araçlardır. Bu savdan hareketle ilgili çalışma hazırlanmıştır. Çalışma YEE tarafından hedef kitlenin kullanımına sunulan ve A1-A2 seviyesinde beş kitaptan oluşmaktadır.

Dizide yer alan metinler analiz edilmiş, Türk kültürüne yönelik öğelerin sınıflandırılması yapılmıştır. Belirtilen çalışmada kaynak dizi, Okur ve Keskin’in (2013) benzer bir çalışmasında kültür öğelerini tespit etmek için oluşturdukları tablo doğrultusunda incelenmiştir. Okur ve Keskin’in (2013) kültür öğeleri yedi (7) başlık halinde kategorize edilmiştir. Çalışmada bu tabloya sekizinci (8.) başlık olarak kültür birim (*atasözü (8a) - deyim (8b) - ikileme (8c)*) tarafımızca eklenmiş, ayrıca söz konusu dizinin; kültürel unsurları temsil yeterliliğini, dizideki kültürel izleneyi tespit etmek ve dizinin çokuluslu öğrenci profiline kültürel unsurları aktarımı konusunda fikir sahibi olmak da amaçlanmıştır.

Bu bağlamda niceliksel anlamda set içerisindeki tüm hikâyelere kıyasla en az kültürel öge barındıran hikâye “Bir Bardak Çay” olurken en fazla kültürel öge ‘Bayramlık’ hikâyesinde yer almaktadır.

Kültürel ögelerin tespitinde kullandığımız kategoriler bağlamında ise en çok kullanılan başlık “Gelenekler ve Folklor”e ait unsurların kullanımı ile ortaya çıkmıştır. Kategoriler bağlamında ilgili başlığa ait toplamda kırk iki (42) unsur tespit edilmiştir. Ardından yirmi beş (25) unsur ile “Kişilerarası İlişkiler” başlığı gelmektedir. Sırasıyla yirmi (20) unsurla “Coğrafya ve Mekân”, yirmi (20) unsur ile “Günlük Yaşam”, yedişer öge ile “Değerler ve Eğitim” ve “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorilerine ait unsurlar kullanılmıştır. Sette en az kullanılan kategorilerin ise altı (6) örnek ile “Kültür Birim” ve bir (1) örnek ile “Sosyal Yaşam” olduğu tespit edilmiştir.

Kategorilere ait unsurların eserlere yansıtılma durumları incelendiğinde sayısal anlamda farklılık yaratan kategorinin “Gelenekler ve Folklor” olduğu; alt kategorilerinde ise on sekiz (18) örnek ile ‘özel günler ve gelenekler’ (5a), altışar örnek ile ‘Sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler’ ve ‘dini kurallara dayalı davranışlar’ (5c), beş (5) örnek ile ‘festivaller, törenler, kutlamalar’ (5e), dört (4) örnek ile ‘diğerleri’ (5i), iki (2) örnek ile ‘halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar’ (5h) dikkat çekmektedir.

“Gelenekler ve Folklor” kategorisinden sonra sayısal anlamda en çok kullanılan kültürel unsurun “Kişilerarası İlişkiler” kategorisine ait olduğu belirlenmiştir. On birer örnek ile ‘kişiler’ (2a) ve ‘selamlaşma ifade ve davranışları’ (2b) alt başlıkları tespit edilmiştir. ‘Aile yapıları ve ilişkileri, kuşaklar arası ilişkiler’ alt ögesine ait üç (3) adet örnek kullanılmıştır. ‘Yiyecek-içecek’ (1a), ‘yemek zamanları, sofrada adabı’ (1b) ve ‘karşılıklı konuşmalarda yaşa, cinsiyete, yakınlık derecesine, sosyal statüye, resmiyete göre kullanılacak sözler ve kalıplar’ (1e) ait ögelerin sette kullanıldığı; günlük yaşama ilişkin yeme-içme alışkanlıklarından, oyun, spor ve müzik gibi unsurlara hiç yer verilmediği görülmektedir. “Değerler ve Eğitim” ile “Edebiyat, Sanat ve Müzik” kategorilerine ait unsurlar toplamda yedişer örnek ile eserlere yansıtılmıştır. “Sosyal Yaşam” kategorisinde sadece ‘alkış ve güzel hareketler’ alt ögesine ait bir (1) örnek tespit edilmiştir. Kategoriye ait diğer alt ögelere ait hiçbir örnek söz konusu metinlerde yer almadığı görülmüştür. “Kültür Birim” kategorisine örnek olacak tüm ögelerin deyimlere (8b) ait olduğu, eserlerde atasözü ve ikileme örneklerinin hiç yer almadığı da tespit edilmiştir.

Eserlerde Türkçeyi öğrenen öğrencilerin ilgisini çekecek başka unsurlar da mevcuttur. Bu bağlamda hikâyelerde İngiliz ile Arap atlarına, Türkmenistan, Belçika, Gana, Japonya, Çin’e de yer verilmiştir. Bulgaristan ve İtalya’da yer alan sanat köprülerinden de bahsedilmiştir. Bu durumun süreçte Türkçe öğrenen İngiliz, Arap, Türkmen, Belçikalı, Ganalı, Japon, Çinli, Bulgar ve İtalyan öğrencilerin hedef dile ilgilerini arttıracağı bir gerçektir.

4.2 Öneri

Bahsedilen tespitler sonrasında alanla ilgili öneriler şu şekilde olacaktır:

- Sadece Yunus Emre Enstitüsü değil; bu alanda akademik, bilimsel çalışmalar yapan her kurumun kaynak materyalin yanında yardımcı materyaller hazırlamaları da elzemdir. Özellikle yabancı öğrencisi olan Türkçe Öğretim Merkezlerinin (TÖMER) bu alanda öncü olması gerekmektedir.
- Türk dilini öğrenen her öğrencinin Türk kültürünü de yakından tanınması amacıyla gerek kaynak gerekse yardımcı her türlü materyalde kültürel unsurlara yer verilmesi önemlidir.
- Çalışmaya sekizinci kategori olarak eklenen kültür birim unsurlarının eserlerde azlığı ortadadır. Bu durum belki de kaynak eserlerin temel seviyede hazırlanmış olmasından ileri gelmektedir. Ancak dilin en özgün yansıtıcılarından olan atasözü-deyim ve ikilemelerin kullanıldığı örneklerin artırılması, eserlerde kendilerine yer bulması önemlidir. Önerinin hem kültür ve düşünüş biçiminin yansıtılması konusunda hem de söz-sözcük grubu öğretiminde ne denli önemli olacağı üzerinde yoğunlaşılmalıdır.

- d. İlgili çalışma kapsamında incelenen sette kullanılmayan kültürel unsurların kurumca hazırlanan diğer kaynak ve/veya yardımcı materyallerde kullanılması ve bu öğelerin hedef kitleye öğretilmesi oldukça mühimdir.
- e. Çalışmada kullanılan kaynak eserler, beş adet A1-A2 seviyesinde hazırlanmış kitaptan oluşmaktadır. Bu veya bunun gibi benzer çalışmalar, yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış/hazırlanacak ana ve/veya yardımcı materyaller üzerinde de uygulanabilir. Temel, orta ve ileri seviye okuma kitaplarında tespit edilecek veriler karşılaştırılabilir.

Kaynakça

- Agamba, J. ve Keengwe, J. (2012). Pre-Service Teachers' Perceptions of Information Assurance and Cyber Security. *International Journal of Information and Communication Technology Education*, 8(2), 94-101.
- Avrupa Birliği Siber Suç Sözleşmesi. (t.y.). <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/economiccrime/Source/Cybercrime/TCY/ETS%20185%20turkish.pdf>
- Baykara, M., Daş, R. ve Karadoğan, İ. (2013). *Bilgi Güvenliği Sistemlerinde Kullanılan Araçların İncelenmesi*. 1st International Symposium on Digital Forensics and Security, Elazığ. http://perweb.firat.edu.tr/personel/yayinlar/fua_721/721_80043.pdf adresinden 27.01.2015 tarihinde erişilmiştir.
- Bilek, B.T. (2012). *Bilişim Suçları ve Üniversite Lisans Öğrencilerin Bilişim Suçlarına Yönelik Görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (17. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- CSI. (2011). *Computer Crime & Security*. <http://gatton.uky.edu/FACULTY/PAYNE/ACC324/CSISurvey2010.pdf>
- Canbek, G. (2005). *Klavye Dinleme ve Önleme Sistemleri Analiz, Tasarım ve Geliştirme*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Canbek, G. ve Sağıroğlu, Ş. (2006). Bilgi, Bilgi Güvenliği ve Süreçleri Üzerine Bir İnceleme. *Politeknik Dergisi*, 9(3), 165-174.

- Cavusoglu, H., Cavusoglu, H. ve Raghunathan, S. (2004). Economics of IT Security Management: Four Improvements to Current Security Practices. *Communications of the Association for Information Systems, 14*, 65-75.
- Çalık, D. ve Çınar, Ö. P. (2009). Geçmişten Günümüze Bilgi Yaklaşımları Bilgi Toplumu ve İnternet. *14. Türkiye’de İnternet Konferansı Bildirileri*, 12-13 Aralık, İstanbul.
- Dedeoğlu, G. (2006). *Bilişim Toplumu ve Etik Sorunlar*. Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Extended Summary

Culture encompasses all the material and spiritual features that the nation it emerged throughout history has conveyed from generation to generation. Language is the foundation and transmitter of culture; it is the common bundle of national lives, feelings and thoughts, and all material and spiritual values. Language, culture, existence, continuity and development depend on each other. In this context, language and culture emerge as two phenomena that cannot be considered separately. While the transfer of culture is provided with language, the language continues its development with the cultural elements it contains.

The texts in the series were analyzed, and items for Turkish culture were classified. In the study, the source series was used to identify cultural elements in a similar study of Okur and Keskin (2013) in line with the table they created. The cultural elements of Okur ve Keskin (2013) in seven (7) titles has been categorized. The study was the eighth to this table (8.) cultural unit as title (proverb (8a) - idiom (8b) - dichotomy (8c)) added by us, it is also intended to provide insight into the adequacy of the series to represent the cultural elements, as well as identify the cultural audience and transfer the cultural elements to the multi-national student profile of the series. In this context, in quantitative terms, compared to all the stories in the set, the story that contains the least cultural elements is “Bir Bardak Çay”, while the most cultural elements are in the story of “Bayramlık”.

The most widely used title in the context of the categories used in the identification of cultural elements has emerged through the use of elements belonging to “traditions and folklore”. A total of forty-two elements of the relevant title have been identified in the context of the categories. Then comes the title “interpersonal relations” with twenty-five elements. Twenty elements of “geography and space”, twenty elements of “daily life”, seven elements of “values and education” and “literature, art and music” were used, respectively. The least used categories in the source set are “cultural unit” with six examples and “social life” with one example has been.

There are other elements in the works that will interest the students who learn Turkish. In this context, various references to British and Arabian horses, Turkmenistan, Belgium, Ghana, Japan, China have been made in the stories; in Bulgaria and Italy art bridges are also mentioned. It is a fact that this will increase the interest of English, Arab, Turkmen, Belgian, Ghanaian, Japanese, Chinese, Bulgarian and Italian students who learn Turkish in the process.